

De Lutherse mis: vijfhonderd jaar protestantisme in Leiden

LEIDEN - Dit jaar is het vijfhonderd jaar geleden dat kerkhervormer Luther zijn stellingen op de kerkdeur in Wittenberg spijkerde. Luther protesteerde tegen het gebruik van aflaten, waarmee 'een plaats in de hemel' gekocht kon worden. Maar na de reformatie reikte zijn invloed ook tot de kerkmuziek en liturgie. Luther wilde mensen mee laten zingen, en vertaalde liederen en tekst vanuit het Latijn naar de moedertaal van de kerkgangers: zo begrepen zij wat er in de dienst gebeurde. In de Lutherse kerk wordt aanstaande zondag zo'n mis met muziek van Bach gevierd.

J.S. Bach is een bekende musicus uit deze traditie: als overtuigd Lutheraan schreef hij veel muziek die in de Lutherse kerk gebruikt werd. Ter gelegenheid van het vijfhonderdjarig jubileum van de reformatie worden in Leiden veel muzikale, feestelijke en educatieve evenementen georganiseerd, waaronder de Lutherse mis met muziek van Bach in de Lutherse kerk. Bijzonder is dat Bachs cantate, gecomponeerd voor in de kerkdienst, nu te horen is in de originele setting: ingebed in een dienst. "Dat is het mooiste: Bach een keer horen zoals het bedoeld is", zegt Barbara Heckel.

Lutherse kerk in Nederland

Heckel is kerkelijk werker in de Lutherse kerk in Leiden, een kleine gemeente met leden uit de hele regio: van Leiden zelf tot Lisse en Katwijk. Hoewel de naam Luther ook in ons land erg bekend is, heeft Nederland niet zoveel Lutherse gemeentes. "Nederlandse protestanten gingen mee met de andere bekende reformator Calvijn, net als in Frankrijk. Lutheranen zie je vooral in Duitsland, België en Scandinavische landen."

Toch zijn er ook in Nederland wel Lutheranen gevestigd, maar dat kwam vooral door migratie uit omringende landen. Heckel: "Vanuit landen waar protestanten vervolgd werden kwamen Lutheranen naar Nederland; veel Belgen en Duitsers vooral. Nederland was tolerant, wat zoveel betekende als: je mag best met je eigen geloof binnenkomen, als je je maar een beetje gedeisd houdt." Daar herinnert ook de architectuur van de kerken ons aan: de gebouwen mochten niet zichtbaar zijn vanaf de straat en

stonden vroeger vaak achter een rijtje huizen gebouwd. Het waren zogenaamde schuilkerken. In de negentiende eeuw werd dat verbod opgeheven en de huisjes afgebroken. Daarom zie je ook nu nog veel Lutherse kerken met een kerkplein, waar vroeger bebouwing stond. Dit zie je ook goed aan het pand aan de Hooglandsekerkgracht 26, waar de Lutherse gemeente gehuisvest is.

Lutherse mis

Daarzaaraanstaande zondag 12 maart om 15.00 uur dus een oorspronkelijke Lutherse mis met Bachmuziek klinken, hoewel Heckel denkt dat Luther niet onverdeelde blijheid getoond zou hebben bij het vieren van vijfhonderd jaar protestantisme. "Hij wilde de kerk eigenlijk hervormen, niet afscheiden. Maar het zingen in de kerk juichte hij toe."

Barbara Heckel: "Hij wilde de kerk eigenlijk hervormen, niet afscheiden. Maar het zingen in de kerk juichte hij toe" (Foto: pr).

Als hij nu binnen zou lopen? Hij zou het leuk vinden, denk ik, maar zich wel verbazen over alle instrumenten. Hij hield het namelijk liever bij eenstemmig zingen."

De mis van aanstaande zondag is een van de activiteiten die het hele jaar door georganiseerd worden door de algemene Raad van Kerken in Leiden. Het programma is onder andere te vinden op de website van de Lutherse kerk: www.luthersekerkleiden.nl. ●

Filmavond in

